

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

ŞİKAYET NO : 2015/6106

KARAR TARİHİ : 28/06/2016

KISMEN TAVSİYE KISMEN RET KARARI

ŞİKAYETÇİ :

ŞİKAYETÇİ VEKİLİ :

ŞİKAYET EDİLEN İDARE :

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (..... Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı)

ŞİKAYETİN KONUSU :

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

: Gelir testine ve buna bağlı olarak tahakkuk eden Genel Sağlık Sigortası (GSS) prim borcuna itiraz hakkındadır.

ŞİKAYET BAŞVURU TARİHİ : 30.12.2015

I. USÛL

A. Şikâyet Başvuru Süreci

1. Şikâyet başvurusu e-başvuru yolu ile 30/12/2015 tarihinde Kurumumuza ulaşmış ve aynı tarih ve 13688 sayılı evrak numarası ile kayıt altına alınmıştır. Şikâyet başvurusunun karara bağlanması için 28/3/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikâyetin incelenmesine ve araştırmasına geçilmiş, “Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı” önerisiyle Kamu Başdenetçisi’ ne sunulmuştur.

B. Ön İnceleme Süreci

2. Yapılan ön inceleme neticesinde; şikâyetçinin 04/06/2015 tarihinde Kurumumuza başvurduğu, başvurusunun 17/06/2015 tarihli Gönderme Kararı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına (ASPB) ileildiği, Bakanlığın mezkur karar çerçevesinde şikâyetçinin talebini reddettiği ve bunun üzerine şikâyetçinin Kurumumuza yeniden başvurduğu,

3. Şikâyet konusunun Kurumumuzun görev alanına girdiği, şikâyetçinin menfaat ihlali koşulunu taşıdığı, idari başvuru yollarının tüketildiği, şikâyetin süresinde yapıldığı ve diğer ön inceleme konularında da bir eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

II. OLAY VE OLGULAR

A. Şikâyetçinin Konu Hakkındaki Açıklamaları ve İddiaları

4. Şikâyetçi ... Kurumumuza yapmış olduğu şikâyet başvurusunda; aktif ücret gelirinin olmamasına rağmen geçmiş dönem ücretleri üzerinden gelir tespiti yapıldığını ve ayrıca bu ücretleri mevduat hesabında değerlendirmesi nedeniyle mevduat faizi üzerinden mükerrer hesaplama yapıldığını öne sürerek .... Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına (SYDV) itirazda bulunduğunu, ancak itiraz için verdiği dilekçenin vakıf yetkilileri tarafından işleme alınmadığını, gelir tespiti işlemine yönelik kendisinin belirtmiş olduğu tutarın dikkate alınmaması nedeniyle mevcut

güncel geliri üzerinden gelir tespiti işleminin yapılamadığını, dolayısıyla tarafına asgari ücretin iki katı üzerinden (G/3) prim borcu çıkarıldığını belirterek gelir testinin düzeltilmesini ve Genel Sağlık Sigortası (GSS) prim borcunun güncellenmesini Kurumumuzdan talep etmiştir.

B. İdarenin Şikâyete İlişkin Açıklamaları

5. Konu hakkında ..... Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü ile ..... SYDV'den bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur.

5.1..... Sosyal Güvenlik Müdürlüğünden şikâyetçinin Genel Sağlık sigortası (GSS) tescili ile borç tahakkuk ve tahsiline ilişkin bilgi ve belgeler talep edilmiş, İdarece gönderilen yazıda;

5.2.Şikâyetçinin, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ncı maddesinin (g) bendi kapsamında ...../2015 tarihinde genel sağlık sigortalısı olarak resen tescil edildiği,

5.3. Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde ikametinin bağlı bulunduğu ..... Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına gelir tespiti yaptırmak için ...../2015 tarihinde başvurduğu,

5. 4. Gelir tespiti sonucu ...../2015 tarihinde G/3 (geliri asgari ücretin iki katından fazla olanlar kapsamında) seviyesinde olduğunun bildirildiği, şikâyetçinin borç tebligat belgesini ...../2015 tarihinde elden teslim aldığı, ... SYDV'ye ..../2015 tarihinde itiraz ettiği, itiraz sonucu ..../2015 tarihinde yeniden G/3 seviyesinde olduğunun bildirildiği ve borç tebligatının posta yoluyla ..../2015 tarihinde ilgilinin ikamet adresinde, babası ..'ye yapıldığı, İfade edilmiştir.

6. .... SYDV'den yapılan gelir testi ve bu çerçevede tesis edilen iş ve işlemlerin yasal dayanakları sorulmuş, İdarenin cevap yazısında;

6.1.Şikâyetçinin gelir tespiti işlemlerinde; kişinin SGK Hizmet Dökümü ve Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBS) üzerindeki verilerden hareket edilerek yıllık elde edilen gelirine göre gelir tespiti yapıldığı ve gelir seviyesinin G/3 olarak tespit edildiği,

6.2. Kişi banka (repo) bilgilerini getirmek istemediğinden; “Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğinin; Re'sen Tescil Ve Gelir Tespiti başvurusu bölümünün 7.maddesi gereği“ Gelir testine tâbi tutulacak kişilerden, aile içinde kişi başına düşen gelirinin asgarî ücretin iki katından fazla olduğunu beyan edenler için gelir testi yapılmaksızın, beyan edilen gelir esas alınarak genel sağlık sigortası tescili yapılır.” hükmü gereği bilgi ve belge konusunda kişiye ısrar edilmediği,

6.3.Şikâyetçinin G/3 kararına itiraz etmesi üzerine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Mütevelli Heyetince yapılan değerlendirme sonucunda gelirinin G/3 olduğuna karar verildiği,

6.4. Yukarıda açıklanan ve ekte sunulan yazı doğrultusunda kanunen verilen karara karşı şikâyetçinin ikinci kez itiraz etme hakkının olmadığı,

6.5.Şikâyetçinin müracaatının işleme alındığı, fakat gelir testi yapılmadığı ve itiraz dilekçesinin işleme konulmadığı iddiasının doğru olmadığı,

6.6. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından gelir tespiti yapıldıktan sonra gelir durumları değişenler ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kayıtlarına göre hane içinde yer alan ailede doğum, ölüm, evlenme, boşanma ve benzeri nedenlerle değişiklik meydana gelen kişilerin gelir testinin yenilenmesi gerektiği, Bu kişilerin söz konusu değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma ya da vakfa müracaat etmeleri halinde gelir testi sonuçları yenilendiği,

6. 7. Gelir testi sonucuna göre Kanunun (60/1 c-1) alt bendi ya da Kanun 60 inci maddesinin birinci fıkrası (g) bendi kapsamında tescil işlemi yapılanların, yukarıda belirtilen durumlar hariç olmak üzere gelir tespitinin yapıldığı tarihten itibaren altı ay geçtikten sonra yeni bir gelir testi talebinde bulunabileceği hususunun ayrıca vatandaşımıza sözlü olarak bildirildiği, İfade edilmiştir.

7. Aile ve sosyal Politikalar Bakanlığından Şikâyetçinin gelir testi işleminin ilgili yasa ve yönetmelik hükümleri çerçevesinde ortalama aylık gelirler üzerinden yeniden değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ve gelir testinin, Şikâyetçinin tüm gelir unsurları (repo/banka mevduat bilgileri) ile ikamet ettiği meskeni da kapsayacak şekilde yeniden yapılması hususunda uzlaŐılması için **görüş sorulmuş; İdarenin görüş yazısında;**

7.1.633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının TeŐkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnamenin 11 inci maddesinin h bendi “*Sosyal yardıma hak kazanılmasında ve genel sağlık sigortalılığının tespitinde esas alınacak gelir tespit testlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu testleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarıyla iŐbirliđi yaparak uygulamak*” hükmüne amir olup bahse konu madde ile Gelir Testi uygulamaları görevinin Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ve SYD Vakıfları iŐbirliđi içinde gerçekleştirileceğinin hüküm altına alındığı,

7.2.Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce gelir testi iŐlemleriyle ilgili olarak 2012/7 sayılı “Genel Sağlık Sigortası Gelir Tespitine İlişkin Usul ve Esaslar Genelgesinin 3.2 ve 3.3 üncü bölümlerinde gelir tespit işlemlerinde gelir ve gider unsurlarının değerlendirilmesine ilişkin hükümlere yer verildiği,

7.3.2012/7 sayılı Genelgenin 3.2 nci bölümünün birinci fıkrasında “*Tespit / beyan edilen aylık net maaş, ücret, nafaka, yevmiye vb. gelirlerin yıllık tutarının aylık ortalaması ....*” ifadelerine yer verildiği,

7.4.Şikâyete konu olayda; ..... Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan tespit ile bahse konu vatandaŐa ait maaş tutarları ve araç bilgilerinin değerlendirmeye alındığı,

7.5.Bu değerlendirmede; **2012/7 sayılı Genelgemizin hükümlerine uygun şekilde 7 aylık net maaş tutarı 12’ ye bölünerek yıllık tutarın aylık ortalamasına ulaŐıldıđı,**

7.6.Buna göre ..... Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından maaŐa ilişkin yapılan değerlendirmenin mevzuat hükümlerine aykırı olmadığı,

7.7.Şikâyete konu işlemlerin yapılması esnasında Şikâyetçiye ait repo/banka mevduat bilgileri ve meskene ait unsurlar hesaplamaya katılsa dahi G/3 gelir grubunun üstünde herhangi bir gelir grubu olmadığı için sonucun deđiŐmeyeceđi, Şikâyetçinin yine en yüksek gelir grubu olan G/3 düzeyinden tescil edileceği, İfade edilmiştir.

C. Olaylar

8. Şikâyetçinin; 2014 Ekim ayı sonuna kadar 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının a) bendi kapsamında sigortalı olduğu ...../2015 tarihinde gelir testi için ..... SYDV’ye başvurduğu, .../2015 tarihinde gelir testinin sonuçlandırıldığı ve G/3 gelir seviyesi üzerinden GSS tescilinin yapıldığı ve durumun Şikâyetçiye ...../2015 tarihli yazı ile tebliğ edildiği, Şikâyetçinin ...../2015 tarihli dilekçe ile G/3 olarak belirlenen gelir testi sonucuna itiraz ettiği, itirazının değerlendirilmesi neticesinde; ..../2015 tarihli yeni test sonucuna göre yine G/3 gelir düzeyine sahip olduğunun belirlendiği,

8.1.Şikâyetçinin **ikinci kez itiraz hakkı olmadığından hareketle** aktif olarak ücret almaması ve beyan ettiği gelirinin faiz getirisinin de hesaplamalara dâhil edilerek aynı gelir için iki kez hesaplama yapıldığından bahisle **04/06/2015 tarihinde Kurumumuza başvurduğu**, başvurusunun “Gönderme Kararı” ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına gönderildiği,

8.2.Verilen “Gönderme Kararı” çerçevesinde Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü’nün .../2015 tarihli yazısı ile Şikâyetçiye; gelir tespiti iŐlemlerinin güncel merkezi veri tabanı sorgulamaları ve hane ziyaretleri ile yapılmakta olup bu bilgilerin geçmiŐi değil mevcut durumu yansıttığı, mevcut veriler ışığında geçmişe dönük değerlendirme yapılmasının söz konusu olamayacağı, but tür işlemlerin yapılması halinde yapılan gelir tespitinin doğruluğundan söz edilemeyeceğinin ifade edildiği,

8.3.Öte yandan .... Sosyal Güvenlik Müdürlüğünce ..../2015 ile ..../2015 tarihleri arasında tahakkuk eden gecikme cezası ve zammı dâhil toplam **1.413,04 TL GSS prim borcunun** şikâyetçinin babasına ..../2015 tarihinde tebliğ edildiği,

8.4.Şikâyetçinin ...../2015 tarihinde Kurumumuza mağduriyetinin devam ettiğini belirterek yeniden başvurduğu,

Anlaşılmıştır.

D. Kamu Denetçisinin İnceleme ve Araştırma Bulguları

9. Şikâyetin çözüme kavuşturulması adına İdarelerden istenen bilgi ve belge ve görüşlere verilen cevap yazı ve eklerine 5, 6 ve 7 nci paragraflarda yer verilmiştir.

III. HUKUKİ DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. İlgili Mevzuat

10. 2709 sayılı T.C. Anayasasının;

10.1.“Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması” başlıklı 56 ncı maddesinde; herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. **Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.** denilmiş,

10.2.“Sosyal Güvenlik Hakkı” başlıklı 60 ncı maddesinde; “Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.”

10.3.“Devletin İktisadî ve Sosyal Ödevlerinin Sınırları” başlıklı 65 inci maddesinde ise; “Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.”

10. 4.“Dilekçe, Bilgi Edinme ve Kamu Denetçisine Başvurma Hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinde; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetlerini inceler.”

Hükümlerine yer verilmiştir.

11. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrası; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.” şeklinde düzenlenmiştir.

12. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun;

12.1.“Genel sağlık sigortalısı sayılanlar” başlıklı 60 ncı maddesinin birinci fıkrasının c-1) bendinde; Harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak, Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilecek **aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden az olan vatandaşlar ile gelir tespiti yapılmaksızın genel sigortalılığı ya da bakmakla yükümlü olduğu kişi bulunmayan Türk vatandaşlarından 18 yaşını doldurmamış çocukların genel sağlık sigortalısı sayılacağı** zikredilmiş, g) bendinde ise; **Yukarıdaki bentlerin dışında kalan ve başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan vatandaşlar, genel sağlık sigortalısı sayılır.**” hükümlerine yer verilmiş,

12.2. Aynı maddenin 6 ncı fıkrasında aile kavramı; Bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi ile 80 inci maddede belirtilen **aile; aynı hane içerisinde yaşayan eş, evli olmayan çocuk, büyük ana ve büyük babadan oluşur.** şeklinde tanımlanmıştır.

12.3.“Genel Sağlık Sigortalılığının Başlangıcı, Bildirimi ve Tescili” başlıklı 61 inci maddesinin f) bendinde; 60 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde sayılanlar; diğer bentlere göre genel sağlık sigortalısı olmadıkları veya diğer bentlere göre genel sağlık sigortasından yararlanma haklarının sona erdiği tarihten itibaren bu bent kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılırlar ve Kurumca resen tescil edilirler. ifadesine yer verilmiştir.

12.4. Kanunun “Prime Esas Kazançlar Balıklı” 80 inci maddesinin son paragrafında; “... 60 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanlar için Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilen aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarı; asgari ücretin üçte birinden asgari ücrete kadar olduğu tespit edilen kişiler için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının üçte biri, asgari ücretten asgari ücretin iki katına kadar olduğu tespit edilen kişiler için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutar, **asgari ücretin iki katından fazla olduğu tespit edilen kişiler için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının iki katı prime esas asgari kazanç tutarı olarak esas alınır.**” hükümlerine yer verilmiştir.

12. 5. Kanunun “Prim Alınması Zorunluluğu” başlıklı 79 uncu maddesinde; “Kısa ve uzun vadeli sigortalar ile genel sağlık sigortası için, bu Kanunda öngörülen her türlü ödemeler ile yönetim giderlerini karşılamak üzere Kurum prim almak, ilgililer de prim ödemek zorundadır. Kurumca tahsil edilen genel sağlık sigortası primleri, tahsil edilmesini müteakip doğrudan Kurum bütçesinin genel sağlık sigortası kalemine aktarılır.” hükmü yer almıştır.

13. 28/12/2011 tarihli ve 28156 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Genel Sağlık Sigortası Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin” “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinin;

13.1.e) bendinde **Gelir tespiti;** 5510 sayılı Kanunun 60 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (g) bendinde belirtilen kişilerin harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarının tespitini,

13.2.f) bendinde; **Gelir testi:** Kişinin çeşitli göstergeler ışığında mevcut gelirinin belirlenmesine ilişkin nesnel yöntemi,

13.3.g) bendinde; **Gelir testine tâbi tutulacak kişi:** 5510 sayılı Kanunun 60 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortası yaptırmak zorunda olan kişiyi ifade eder. Şeklinde tanımlanmış,

13. 4.“Gelir tespitinin yenilenmesi” başlıklı 12 nci maddesinin;

(1) nci bendinde; Gelir tespiti sonucu 5510 sayılı Kanunun 60 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi ve (g) bendine göre genel sağlık sigortası tescili yapılanlar, gelir durumlarının ödenecek prim miktarını etkileyecek şekilde değişmesi hâlinde bir ay içinde vakfa başvurmak zorundadır. Vakıf da BSYHP üzerinden tespit ettiği değişiklikler üzerine, kişilerin bildirimini beklemeksizin gelir tespitini yeniler.

(4) üncü bendinde; Genel sağlık sigortası tescili yapıldığı tarihten itibaren doksan günde bir aile içindeki bireylere ait veriler BSYHP’de otomatik olarak güncellenir. Güncelleme sonucu durumunda değişiklik olduğu tespit edilen sigortalıların, tespit edilen aile içindeki kişi başına düşen gelirin aylık tutarına göre ödeyeceği prim miktarı yeniden belirlenir ve buna göre genel sağlık sigortası tescili yapılır.

(5) **nci bendinde de;** Kişinin, ödeyeceği prim miktarında azalma yönünde bir gelir değişikliği olduğunu bildirmesi veya bu değişikliğin vakıf tarafından tespit edilmesi hâlinde, bildirim veya tespit tarihinden itibaren ya da SGK'nın gelir tespitinin yeniden yapılmasını talep etmesi hâlinde gerekli iş ve işlemlerin başvuru tarihinden itibaren bir ay içinde yapılması zorunludur.

Benzer düzenlemeye 2012/2 Sayılı “Yeşil Kart Devri ve Genel Sağlık Sigortası İşlemleri” konulu SGK Genelgesinde de yer verilmiş, söz konusu genelgenin 7.5. maddesinde; Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından bildirilen gelir tespiti sonucunda **Kanunun (60/c-1) alt bendi ya da (60/g) bendi kapsamında yapılan tescil işlemi ve ödeyecekleri prim tutarı tebliğ edilenler, gelir testi sonucuna karşı tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde gelir tespit işlemini yapan ilgili vakfa yazılı olarak itiraz edebilecektir.**

Gelir testine yapılan itiraz, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıf kayıtlarına intikal tarihinden itibaren 15 gün içinde vakıf tarafından karara bağlanarak itirazda bulunan genel sağlık sigortalısına ve Kurumumuza bildirilecektir.

İfadelerine yer verilmiştir.

14. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne çıkarılan 16/02/2012 tarih ve 2012/7 sayılı “Genel Sağlık Sigortası Gelir Tespitine İlişkin Usul ve Esaslar Genelgesinde” gelir tespitinin usul ve esasları zikredilmiş olup mezkur genelgenin;

14.1.“Başvuru ve Öninceleme” başlıklı 1 nci bölümünün 1.11 no’lu maddesinde; Başvuru esnasında, aile içinde kişi başına düşen gelirin brüt asgarî ücretin iki katından fazla olduğunu beyan edenler için gelir testi yapılmaz ve Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminde söz konusu kişilerin gelir durumu **G/3 (brüt asgarî ücretin iki katından fazla)** olarak belirlenir.

14.2.“Değerlendirme” başlıklı 3 üncü bölümünde;

14.3.İlgili yönetmelik gereğince gelir tespitinde, aile bireylerinin harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak aile içinde kişi başına düşen gelirin aylık tutarı tespit edilir.

14.4.Ailelerin düzenli gelirleri ile taşınır ve taşınmaz varlıkları şu şekilde dikkate alınır:

- **Tespit / beyan edilen aylık net maaş, ücret, nafaka, yevmiye vb. gelirlerin yıllık tutarının aylık ortalaması,...**
- **Ailenin binek aracı için aracın kasko/rayiç bedelinin 120’de 1’i,...**
- **Ailenin tespit / beyan edilen banka mevduatları için aylık faiz getirisinin iki katı tutarı,...** ve diğer gelirlerin toplamı ailenin aylık gelirine dâhil edilir...

14. 5.“Karar Sonrası Diğer İşlemler” başlıklı son bölümde;

Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi 90 günde bir sistemde kayıtlı dosyaların sorgulamalarını kendiliğinden yenileyerek durumu değişenler hakkında kullanıcılara görevler bölümünde bilgi vermektedir. Durumu değişenlerin gelir tespitleri Mütevelli Heyeti tarafından yenilenecektir.

Vakıfların gelir tespit işlemleri sonucunda SGK tarafından kişilere tebliğ edilen gelir tespiti kararlarına karşı, genel sağlık sigortalısınca kararın tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde gelir tespitini yapan Vakfa yazılı olarak itiraz edilebilir. Vakıf 15 gün içinde itiraza ilişkin değerlendirmesini yaparak kararını itirazda bulunan kişiye yazılı olarak ve SGK’ya ise Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinden bildirir.

Şeklinde ifade edilmiştir.

B. Şikâyet Konusuna İlişkin Uygulamalar

15. Anayasa Mahkemesinin 17/01/1991 tarih E:1990/27 ve E: 1991/2 sayılı kararında; ...kişinin yaşama hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkının birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez temel haklar olduğuna vurgu yapılmış, bu haklara karşı olan her türlü engelin ortadan kaldırılmasının devlete ait bir ödev olduğu, hukuk devletinin amaç edindiği yaşama hakkının korunmasının sosyal güvenliğin sağlanmasıyla gerçekleştirileceği ifade edilmiştir.

16. Anayasa Mahkemesinin 15/12/2006 tarih E:2006/111. ve E:2006/112 sayılı kararında; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun bazı maddelerinin anayasaya aykırı olduğuna yönelik başvuru kapsamında mahkemece sigortalıların prim ödeme yükümlülüklerinin de Anayasa'ya aykırı olup olmadığına ilişkin; sosyal güvenlikle, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardı güvencesinin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak, kişilerin yaşlılık, hastalık, malullük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunmasının amaçlandığı, Sosyal Güvenlik Kurumunun amacına uygun olarak hizmet verebilmesinin sahip olduğu parasal kaynaklara bağlı olduğu vurgulanmıştır.

C. Kamu Denetçisi Abdullah Cengiz MAKAS'ın Kamu Başdenetçisine Önerisi

17. Şikâyetçinin gelir testinde geçmiş döneme ait ücret gelirlerinin hesaplanması ve bu gelirlerin faizleri üzerinden mükerrer hesaplama yapıldığına dair iddiaları yönünden şikâyetin reddi ancak GSS prim borcunun dayanağı olan gelir testinin şikâyetçinin tüm gelir unsurları dikkate alınmak kaydıyla ilgili dönemlere ait gelirler üzerinden yeniden yapılması ve çıkacak sonuca göre Genel Sağlık Sigortası tescilinin güncellenmesi gerektiği yönündeki öneri Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

D. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme

18. Şikâyetçi Kurumumuza yapmış olduğu başvuruda (**4 no'lu paragraf**); tarafına asgari ücretin iki katı üzerinden (G/3) prim borcu çıkarıldığını belirterek gelir testinin düzeltilmesini ve Genel Sağlık Sigortası prim borcunun güncellenmesini talep etmiştir.

19. 5510 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik sistemi yeniden yapılandırılırken, Türkiye'de yaşayan herkesin sosyal güvenlik kapsamına alınması sağlanmıştır. Kanunda kapsamla ilgili konular oldukça detaylı bir biçimde düzenlenmiş, genel sağlık sigortasının kapsamına kimlerin girdiği, Kanunun 60 ıncı maddesinde sayma yoluyla gösterilmiştir. Söz konusu Kanunla Türkiye'de ikamet etmek şartıyla çalışan veya çalışmayan, 18 yaşından küçük veya büyük herkes kapsama alınmaya çalışılmıştır.

20. Şikâyet dosyasının tetkikinden; şikâyetçinin gelir tespitinde geçmişte dönük son bir yıllık ücretlerinin ortalama tutarı ile kendisine ait olan aracın dikkate alındığı, şikâyetçinin ikamet ettiği konutun kime ait olduğu ve kira ödeyip ödemediği ile banka vadeli/vadesiz mevduat/repo vb. unsurların tespit edilmediği anlaşılmıştır. İdare, şikâyetçinin ücret geliri ve aracının Genelgeye göre hesaplanan değerlerinin asgari ücretin 2 katını aştığını gerekçe göstererek şikâyetçinin diğer gelirlerini hesaplama gereği duymadığını ifade etmiştir.

21. Gelir tespitinin usul ve esaslarına ilişkin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2012/7 sayılı Genelgesinde gelir unsurlarının nasıl değerlendirileceği ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir (**14.4 no'lu paragraf**).

22. Şikâyetçinin sigorta dökümünde yer alan bilgilerden 2014 yılı Ekim ayı öncesinde hizmet akdiyle çalıştığı, Ekim ayında işini bıraktığı, 2015 yılı Mart ayında gelir tespiti için ..... SYDV'ye başvurduğu, yapılan gelir testi sonucunda; geçmişte dönük 1 yıllık sürede kazanmış olduğu kayıtlı ücret gelirlerinin net tutarları dikkate alınmak suretiyle hesaplama yapıldığı ve bu tutara kendisine ait aracın Genelgeye göre tespit edilen değeri de eklenerek G/3 düzeyinde gelire sahip olduğu, İdarenin, ücret gelirlerini beyan edilen değerler üzerinden hesapladığı, Şikâyetçinin banka mevduat bilgisi temin edilmediğinden, faiz/repo gelirlerinin gelir testi hesabına dâhil edilmediği, şikâyetçiye ait aracın rayiç bedelin 120'de 1'inin dikkate alındığı **ancak** şikâyetçiye ..../2015-..../2015 tarihleri arasında

tahakkuk ettirilen gecikme cezası ve zammı dâhil toplam 1.413,04 TL GSS prim borcunun; şikâyetçinin söz konusu dönemin tamamında G/3 gelir düzeyinde olduğu tespitine dayandığı ve herhangi bir güncelleştirme işlemi yapılmadığı,

23. Yukarıdan bu yana yapılan açıklama ve gerekçeler, bilgi, belge ve yazışmalar, doktrin ve yüksek mahkeme içtihatları ile tüm dosya birlikte değerlendirildiğinde;

23.1.Şikâyetçinin ilk gelir testi yapıldığı tarih itibariyle G/3 olarak belirlenen gelirin; kayıtlı ücretlerinin 2015/Mart 2015/Nisan, 2015/Mayıs 2015/Haziran aylarında birer ay eksiltilmek suretiyle hesaplanacağından hareketle, üzerin kayıtlı araç haricinde başkaca gelirin de olmaması koşuluyla, brüt asgari ücretin iki katının altına düşeceği, bu durumun şikâyetçiye, aylar itibariyle farklı gelir düzeyleri üzerinden GSS primi tahakkuk ettirilmesi sonucunu doğuracağı,

23.2.İdarenin; şikâyetçinin geçmişe dönük yıllık ücret tutarlarının aylık ortalaması ile üzerine kayıtlı aracın 120'de 1'nin G/3 düzeyini sağlaması nedeniyle **diğer gelir unsurlarını dikkate almaması ve güncelleştirme yapmamasının gerçek gelirin tespitinde hatalı sonuçlara yol açacağı,**

23.3. Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "Gelir tespitinin yenilenmesi" başlıklı 12 nci (13.4 no'lu paragraf) maddesinde sigortalılara ait gelirlerin güncellemesine vurgu yapıldığı,

23.4. Nihai tahlilde gelir testinin; başvuruçunun tüm gelir unsurları dikkate alınmadan ve **GSS primlerinin tahakkuk ettiği aylara ait gelirler güncelleştirilmeden yapılmasına ilişkin idarenin işlemlerinde hukuka uyarlık tespit edilemediğinden kısmen ret kısmen tavsiye kararı verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.**

E. İnsan Hakları Yönünden Değerlendirme

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 No'lu Ek Protokolün "Mülkiyetin Korunması" başlıklı 1 inci maddesi; "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir." düzenlemesine haizdir. Söz konusu maddedeki hükümler kapsamında; şikâyetçi hakkında tesis edilen idari işlemin mülkiyet hakkı ihlaline yol açabileceği değerlendirilmektedir.

25. Diğer yandan Anayasasının "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10 uncu maddesinde ifadesini bulan eşitlik ilkesinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13 üncü maddesindeki etkili başvuru hakkının ve 17 nci maddesindeki hakları kötüye kullanma yasağının ihlal edildiğine dair herhangi bir bulgu ve bilgiye rastlanmadığı gibi şikâyete konu olayda, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde yazılı ve güvence altına alınmış olan başkaca bir insan hakkı ihlalinin de oluşmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

F. İyi Yönetişim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

26. Günümüzde; demokratik, modern ve katılımcı yönetim anlayışından hareketle idarelerden sadece hukuka uygun olarak hareket etmeleri değil aynı zamanda iyi yönetim ilkelerine de uygun işlem tesis etmeleri beklenmektedir.

27. Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 6. maddesinde yer alan "*Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar*" hükmü uyarınca, Kurumumuz inceleme ve araştırmasını yaparken, idarenin iyi

yönetim ilkelerine uygun olarak işlem, eylem, tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetmektedir.

28. Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde; İdarenin bilgi ve belge talep yazılarımıza süresinde ve gerekçeli olarak cevap vererek; **hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması ve kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi ilkelerine uyduğu** ancak şikâyetçiye **karara karşı başvuru yollarını göstermeyerek bu ilkeye uymadığı, İdarenin bundan sonra bu ilkeye uyması beklenmektedir.**

IV. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

29. 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Kısmi Tavsiye Kısmi Ret Kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır.

B. Yargı Yolu

30. Anayasanın Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması Başlıklı 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında, "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." hükmü yer almakta olup, Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ilgili idarenin eylem ve işlemlerine karşı varsa dava açma süresinden arta kalan sürede ..... İş Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

V. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **şikâyetin Kısmen REDDİ Kısmen KABULÜ ile;**

1. Şikâyetçinin gelir testinde geçmiş döneme ait ücret gelirlerinin hesaplanması ve bu gelirlerin faizleri üzerinden mükerrer hesaplama yapıldığına dair iddiaları yönünden **şikâyetin REDDİNE,**

2. Başvurucunun kişi başına düşen aylık gelir tutarları güncellenerek ve tüm gelir unsurları dikkate alınarak gelir testinin yeniden yapılması ve çıkacak sonuca göre makul bir sürede Genel Sağlık Sigortası (GSS) tescilinin yenilenerek mağduriyetinin giderilmesi hususlarında yeniden bir işlem tesis etmesi için **AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ile SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Bu kararın **ŞİKÂYETÇİYE, AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞINA VE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA TEBLİĞİNE,**

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce **karar verildi.**

e-imzalıdır

M.Nihat ÖMEROĞLU
Kamu Başdenetçisi